

Ул 49.07
РУСЕНСКА
НАРОДНА
ОПЕРА

1000000
1000000
1000000

ФАУСТ
опера в 5
действия
от Ш. Гуно

Регионална библиотека
"Любен Каравелов" - Русе

120000890830

РУСЕНСКА НАРОДНА ОПЕРА

490984

Шарл Гуно

Гуно е роден на 17 юни 1818 година в Париж. Син на гравьор, който рано умира, Гуно получава първите си музикални уроци от своята майка, която била отлична пианистка. По късно той постъпва в Парижката консерватория (1836—1838 година), завършва я с успех, заради което получава голямата римска награда и заминава за три години в Италия. В Рим той изучава основно произведенията на Моцарт, Глук, Хайдн, а познанието му с Менделсон му дава възможност да открие най-хубавото в творчеството на Бах и Бетховен.

След завръщането си в Париж, Гуно постъпва като органист в една парижка църква. Под влиянието на Шуман и Берлиоз, Гуно променя свой творчески профил: той се насочва към светска тематика и прави спити и оперния жанр.

В 1859 година, на сцената на парижкия Лиричен театър, се дава първото представление на операта „Фауст“. Отначало операта се ползува със слаб успех и получава отрицателна оценка. Привикнали към надутия стил на „голямата опера“, критиците не оценяват простотата и задушевната лиричност, с която е наситена операта на Гуно, но след всеки нов спектакъл, „Фауст“ завоюва все повече и повече симпатии на парижките зрители. Мелодичността, искреността на музиката, нейната простота и човечност правят „Фауст“ една от най-известните и най-любимите опери на широките парижки маси.

В 1869 година операта „Фауст“ бива поставена на сцената на парижката „Голяма опера“. За тази постановка Гуно написва сцената на „Валпургиевата нощ“ и заменя диалозите с музикални речитативи.

Стремешът на Гуно правдиво да изобрази чувствата и преживяванията на своите герои, да разкрие техния интимен мир със искрен и прост мелодически език, свързан с народната френска песен, намира най-силно най-завършено отражение в неговите опери „Фауст“ и „Ромео и Жулиета“.

Гуно умира в Париж на 17 октомври 1893 година.

Операта „Фауст“ е една от известните опери в България. За първи път се представени I и II действие и втората картина от IV действие на „Фауст“ на първото представление на Българската оперна дружба, което се е състояло на 18 октомври 1908 година в сградата на изгорелия през 1923 г. Народен театър в София. Изцяло операта „Фауст“ бива поставена през 1910 година от именития български оперен певец, един от основателите на нашия оперен театър К. И. Михайлов-Стоян, която с известни поправки, се играе дълги години на сцената на Народната опера в София. Втората постановка на „Фауст“ е направена през 1927 г., в някогашния „Свободен театър“ в София, от П. К. Стойчев, който по това време е директор на Народния театър и Народната опера. За трети път операта се поставя на сцената на току що завършената нова сграда на Народния театър през 1929 година от главния режисьор Н. Д. Веков.

Фауст

Съдържание

Пролог

Преди да заминат на война, войниците са били на молебен в храма. От входа на готическия събор излиза и Валентин, посрещнат от сестра си Маргарита, която окачва на шията му медальон със своя лик. Този медальон, осветен в храма, ще го пази в боя.

Валентин е суров войник, човек на дълга и религиозен фанатик. За да запази стария бащин дом и Маргарита, той се продава като войник — в това време войниците са били наемни — срещу откуп. Маргарита олицетворява за Валентин светостта на бащиното огнище и дава смисъл на живота му. Сега той я предава на грижите на бога и спокоен отива да изпълни своя дълг.

ПЪРВО ДЕЙСТВИЕ

Кабинетът на Фауст

Ученият доктор Фауст е блял цяла нощ над книгите. За да разбере истината на живота и неговата цел, той основно е изучил всички съществуващи науки, за да дойде до заключението, че напразно е пропилял своя живот под мрачните готически сводове на кабинета си. Сега когато чувства, че неговите физически сили слабеят, съзнавайки безсилието на своята наука и безмислицата на своя живот, той решава да потърси сам смъртта. Единствена може би тя ще му разкрие загадката на битието.

Но в този миг, когато поднася отровата до устните си, той чува утринната песен на жизнерадостни девойки и бодрата трудова песен на мъжете. Днес е Великден — празникът на пролетта и живота, ясно то пролетно слънце блести над полята и горите, свежият лъх на пролетта нахлува през прозореца и го зове към радост и живот. Безсилен да превземе зова на живота в себе си, разочарован от врага си в бога, той решава да се обърне към тъмните жизнени сили, които напират сега и в самия него. Открива книгата на магията и призовава злия дух, който не закъснява да се яви в образа на Мефистофел. Всъщност Мефистофел е олицетворение на потиснатите у Фауста земни страсти, които, в този повратен миг в живота на разочарования мъж, чувствуваш приближаването на старостта, отново избухват с първична сила. Мефистофел е „другото аз“ на Фауста, неговата обратна страна, неизживяна до сега. Мефистофел внезапно се явява пред Фауст, излязъл сякаш от самия него, от неговата собствена мисъл.

Тук, на земята, Мефистофел е готов да бъде верен слуга на всяка негова прищевка. Но „там долу“, Фауст навеки ще остане обвързан със злото. Фауст се колебае да подпише договора, но Мефистофел призовава образа на Маргарита, олицетворение на съвършенната женственост, непозната до сега за Фауст, и той слага своя подпис. Мефистофел приготвя питието на младостта, което, като живително червено вино, се разлива в жилите на Фауст. Развълнуван от младежки желания, Фауст се впуска с ликуваща песен в новия живот.

ВТОРО ДЕЙСТВИЕ

Н а р о д е н с ъ б о р

Пред портите на старата крепостна стена е излязъл целият град, Великден, пролетно слънце. Мъже, Жени, девойки, студенти както от светската, така и от духовната йезуитска школа, войници които, преди заминаването си, за последен път се веселят. Валентин, заедно със своя приятел, студента Зибел, също идва да пие прощална чашка с приятелите си, студенти от иезуитската школа. Той се безпокои за Маргарита и я поверява на честния Зибел.

Тук Мефистофел води Фауст, за да му покаже живота и неговите радости, хитро отпраща вниманието му към други девойки, защото доородетелта на Маргарита и самият дявол мъчно би могъл да пречуши. Но Фауст копнее само за Маргарита. И тя идва с другарките си на събора. Фауст я спира и ѝ заговаря: изненадана, тя поставя на място дръзкия и, ако се съди по неговото пищно олекло, знатен кавалер и смутен, си отива. Но Фауст е очарован от скромността, самостоятелността и решителността на това истинско дете на народа, тъй чисто и в същото време, тъй земно. Другарките на Маргарита забелязват как Маргарита е отхвърлила знатния кавалер и оживено коментират.

Сцената на народното веселие завършва с песни и танци.

ТРЕТО ДЕЙСТВИЕ

Г р а д и н а т а н а М а р г а р и т а

Свенливият Зибел носи цветя на Маргарита. Той не се решава сам да и разкрие чувствата си и оставя цветята да говорят вместо него. Но Мефистофел, който довежда тук нетърпеливия Фауст, оставя за нея друг, по-внушителен дар — ковчеже със скъпоценни украшения. Фауст, завладян от спокойствието и чистотата на този кът, иска да си отиде. Той не желае да наруши със своята страст покой на непорочното дете. Но Мефистофел пропъжда тия мисли у него и го извежда. Маргарита вече се връща в къщи.

Тя е смутена и дълбоко замислена. Кавалерът ѝ направил силно впечатление на нейната непорочна и чиста душа и тя с мъка отхвърля мисълта си за него. Маргарита намира пред своя праг прекрасното ковчеже. Очудена и възхитена от тези украшения, тя не може да устои на естественото женско любопитство и кокетство и се обичичва с тях. Така я сварва нейната съседка Марта, не съвсем млада жена, която обича да се грижи за Маргарита като майка. В следващия момент влизат Мефистофел и Фауст. Мефистофел се представя за пътник от далечни страни, който носи на Марта тъжната вест за смъртта на нейния мъж. Изоставената жена с удоволствие приема ухажванията на Мефистофел, който с това отклонява погледа и от Маргарита и Фауст.

Непознаваща злото и открита за живота, Маргарита постепенно бива покорена от деликатността и благородния мъжки чар на Фауст. Разказва му за своя живот и му разкрива душата си. Той, от своя страна, е завладян от непосредствеността и простотата на Маргарита. Но първата целувка събужда у нея непознати чувства, ужасена, тя се откъсва от Фауст и го моли за пощада. Трогнат от нейната „света чистота“, Фауст иска да си отиде. У него също се е породило ново, чисто чувство към нея. Но Мефистофел го спира: Фауст ще изпита нещо по-голямо — непознато и хубаво. И наистина Маргарита, която мис-

ли, че е вече сама, излиза да „говори със звездите“ и цветята. В своите мечти тя призовава любимия. Той се явява и тя пада в обятията му, тя е вече негова. Доволен от падението на Маргарита, Мефистофел с циничен смях си отива.

ЧЕТВЪРТО ДЕЙСТВИЕ

Първа картина

Стаичката на Маргарита

Фауст се впуска в живота, той трябва да изживее всички земни наслади. Неговият неспокоен и винаги търсец дух не може да се задоволи с ограниченото семейно щастие, което това общество може да му даде.

Маргарита е изоставена. Нейните другарки и съседки я дебнат под прозореца ѝ, за да се подиграват с изоставената от знатния си любовник девойка. В песента над чекръка, Маргарита дава израз на цялата си мъка и на непреодолимия си копнеж по любимия мъж. В дълбочината на своята душа тя чувства, че това, за което обществото я осъжда, не е лошо, а напротив — хубаво чисто.

Единствен Зибел не я забравя, той я обича и е готов на всяка жертва; той жестоко укорява нейния неверен любим. Но Маргарита не приема жертвата на Зибел и не позволява да се каже нищо лошо за Фауст, тя никога не ще може да се откаже от него. Изоставена от обществото и от любимия си, на нея ѝ остава сега само бог и тя ще иде в храма да се моли за своя любим и за детето, което ще има от него.

Втора картина

В храма

Маргарита не смее да влезе в храма и остава да се моли в предверието, пред статуята на мадоната. Но тя не може да намери бога в себе си и да се моли. Тя чува гласа на злото и на своята съвест и не може да събере мислите си. Гласът на злото я завладява все повече и тя мисли, че е настъпил последния съд. Когато богомолците в храма запяват, тя напразно се мъчи да присъедини и своя глас към тихната молитва и търси текста на хорала в своя молитвеник. А в този хорал се чуват страшните думи на последния съд, за който отново ѝ говори непознатият глас. Със силата на своето отчаяние тя се изтъргва от ноктите на злото и намира думите, с които се обръща към бога. Но вместо неговия глас, тя отново чула гласа на злото, който я прокліна навеки. В нейния изтерзан ум злото добива конкретния образ на Мефистофел, защото за първи път тя е видяла злото в неговия поглед, когато той се появява в градината ѝ заедно, с Фауст. С вик, изпълнен с ужас, Маргарита пада в несвят.

Трета картина

Площад пред градския сенат

Тържествено посрещане на победоносните войски. Президентът на сената приема символите на победата — пленените знамена, ключа и съкровището на неприятелската крепост, както и меча на победения. С войските се е завърнал и Валентин.

Четвърта картина

Уличка пред дома на Маргарита

Валентин кани Зибел в своя дом да отпразнуват щастливото за-
пръжане. Зибел се колебае, загатва му за това, за което говори целия
град и го моли да бъде милостив към сестра си. Валенти бърза да
излезе, за да узнае всичко.

Измъчван от укорите на съвестта си, Фауст иска да се върне при
Маргарита, но няма сили да влезе при нея. Мефистофел, който иска
да заведе Фауст на Валпургиевото празненство в Харц му предлага да
извика Маргарита с една серенада. Цинизмът на тая серенада ужасява
Фауст, но той няма вече воля да се противопостави на Мефистофел.

С изваден меч излиза от къщи Валентин, за да накаже този, кой-
то се е подиграл с честта на неговия дом и е увлякъл Маргарита. Ва-
лентин проклина нейния образ, който е носел до днес на шията си и
го хвърля. Той не иска повече неговата закрила. Фауст, който е вино-
вник за всичко, доблестно излиза срещу Валентин и с намесата на
Мефистофел го ранява смъртно.

Привлечени от шумния двубой, на площада се събират граждани.
Идва и Маргарита. Но Валентин се отрича от нея и публично я про-
клина. Това проклетие е по-страшно от проклятието на злия дух.
Маргарита обезумява от скръб.

ПЕТО ДЕЙСТВИЕ

Първа картина

Затворът

В своето безумие и страх Маргарита е убила детето си. Осъдена
зарад тази престъпка от обществото, над нея се струпва и цялата тежест
на църковната и светска власт. Осъдена на смърт тя чака изпълнението
на присъдата. Фауст подпомогнат от Мефистофел, който е опил ключаря,
се опитва да я склони към бягство. Чувайки гласа на любимия, виж-
дайки неговия лик, тя заживява със спомените на нейното щастие.
Но съдбоносното утро наближава и Мефистофел подканя Фауст да бър-
за. Маргарита виждайки Мефистофел, е обхваната от ужас. Неговото
лице, неговия поглед е олицетвореното зло, тя вече добре го познава.
Иска от Фауст да го изгони, но вижда, че той е напълно отдаден на
злото, неговият огън свети в очите му, а ръцете му са обляни с кръв,
не иска да бяга, отказва се от него и като се отдава на своя бог на
цоброто, предпочита да намери спасение в смъртта.

Стражарите вече разтварят външните врати на затвора и Мефисто-
фел бързо повлича зашеметения Фауст, докато е време. Предстои ек-
зекуцията. Представителят на светската власт счупва пръчката на за-
кона над главата на Маргарита, а калугерките и духовниците пеят мо-
литва за спасението на падналата душа. Тази песен звучи като прония
над човека и живота.

В г о р а к а р т и н а

В а л п у р г и е в а н о щ

Мефистофел води Фауст в планината Харц. Там, в царството на Мефистофел, царството на вещиците и духовете, той трябва да забрави Маргарита. Според средновековното народно вярване, в нощта срещу първи май, на Харц се събират всички вещици и слуги на дявола, за да отпразнуват празника на пролетта. Народът разказва, че там, всред страхотния вой на вятъра и грохота на гръмотевиците на пролетната планинска буря, се срещали завладяните от дявола хора и давали простор на своите страсти. Всъщност това са остатъци от езическите вярвания за борбата между тъмнината и светлината, между зимата и слънцето, между злото и доброто.

Най-напред Мефистофел показва на Фауст света на вещиците и тяхната развихрена чувственост. Но Фауст скоро се ужасява и желае да си отиде. Тогава Мефистофел с властен жест пропъжда видението на тази готическа Валпургиева нощ, както я нарича Хайне, и му показва класическата Валпургиева нощ, светът на антическите легенди и вярвания, виденията на Клеопатра, Хубавата Елена, Фрина и други хетери на древността. Нимфи, сатири, вакханки и вакханти танцуват около Фауст и го увличат в радостното опиянение на облагородената антична чувственост. Но във върховния миг на вакханалията, когато един сатир му поднася Фрина, а Мефистофел — виното на забравата дълбоко в мисълта на Фауст се появява мотивът на Маргарита (солоигулка в оркестъра). Той все повече и повече бива завладян от образа на Маргарита, античния пир гасне в неговото съзнание и той вижда пред себе си жертвения образ на Маргарита, къравия белег на шията ѝ. В този момент Фауст съзнава ясно злото в себе си, както и цената и смисъла на нейната жертва и с цялата си душа се стреми към нея. Напразно Мефистофел се опитва да го задържи. Фауст го отхвърля и той се проваля в дълн земя. Фауст коленичи пред светлия образ на мъченицата.

НАРОДНА ОПЕРА — РУСЕ

ФАУСТ

Опера в 5 действия (11 картини).

Музика от ШАРЛ ГУНО

Либрето от Жюл БАРБИЕ и Мишел КАРЕ по трагедията „Фауст“ от И. В. ГЬОТЕ.

ДЕЙСТВУВАЩИ ЛИЦА:

ФАУСТ Н. Здравков — лауреат на Димитровска награда и международни конкурси, Й. Стефанов, Кр. Михайлов

МЕФИСТОФЕЛ Д. Маников — лауреат на наши и междун. награди
Н. Павлов и В. Григоров

ВАЛЕНТИН К. Кръстев, Ан. Анастасов

БРАНДЕР К. Захариев, Н. Николов

МАРГАРИТА П. Маринова, Ев. Стойчева-Матерова

ЗИБЕЛ Н. Абаджимаринов, П. Габровски

МАРТА Сн. Якимова, Е. Бабачева—Славова

Студенти, войници, граждани и гражданки, девойки, народ и др.
Действието се развива в първата половина на 16-ия век в старинен германски град.

Диригент Ромео РАЙЧЕВ — гл. диригент
Режисьор: Засл. артист Драган КЪРДЖИЕВ от Софийската народна опера — лауреат на Димитровска награда.

Скици за декори: засл. художник Асен ПОПОВ

Скици за костюми Лидия ЙОВАНЕСКУ от военния театър в Букурещ.

Балетмайстор: Асен МАНОЛОВ — гл. балетмайстор.

СОЛИСТИ НА БАЛЕТА: Ст. Кондева—Ламбева, Н. Абаджиева, И. Стоянова, Л. Спасова, Ал. Иванова, Н. Румянин, М. Хинчева, Д. Врубел, Т. Тодоров, П. Луканов, Йор. Нешев, Кр. Канев, Л. Коцев.

Диригент на хора: Н. Николаев. Концертмайстори: Хр. Дюлгеров, Ал. Томов и Л. Петков. Художник изпълнител: Хр. Арнаудов. Пом. режисьор О. Малеев. Вокален педагог: В. Зафирова. Корепетитори: В. Кобарелова, К. Рашенова, А. Дюлгеров. Завед. постанов. част: Ем. Манов. Ръковод. худож. осветление: Ц. Сокеров. Театърм. йстор: Т. Иванов. Суфльор: Л. Немирова. Инспициент: Л. Хаджиева. Ръководител на дамско ателие: Ю. Кисева. Ръководител на мъжко ателие: М. Колев. Ръководител лъковод. ателие: Ст. Василел. Тапицер: Д. Хвърчилков. Ръководител на гардероба: В. Манова. Гримьор: В. Нанчев. Перукер: Г. Ламбев. Фризури: Г. Ламбева. Реквизитор: Ал. Цанев.

ДР-1274

СТОЯН ПЕТРОВ

гр. Русс.